

FAJT BALÁZS

A nyelvtanulás támogatása szótárak segítségével: három kétnyelvű szótár kritikai összehasonlítása

Hagyományosan a nyelvtanulók az idegennyelv-tanulási folyamat elején találkoznak először kétnyelvű szótárral és a kezdő nyelvtanulókat tanáraik gyakran arra ösztönzik, hogy vásároljanak két nyelvű szótárt és kezdjék is elhasználni azt. A kétnyelvű szótárak egyik típusa a nyelvtanulók számára, illetve az idegennyelv-tanulási folyamat támogatására készített tanulószótár. Jelen tanulmány fő célja az, hogy bemutassa milyen előnyökkel rendelkeznek a tanulószótárak a hagyományos kétnyelvű szótárakhoz képest. A tanulmány célja továbbá az is, hogy felhívja az idegennyelv-tanárok és kutatók figyelmét az említett szótárak előnyeire. A tanulmány elméleti háttere először bemutatja a szótárak különböző típusait és a nyelvtanulók szótárválasztási szokásai mögött meghúzódó motivációkat. Ezt követően a tanulmány második része bemutat három népszerű kétnyelvű szótárt, amelyek közül az egyik tanulószótár. Emellett a tanulmány összehasonlítja a klasszikus kétnyelvű szótárakat a tanulószótárral és bemutatja, hogy a tanulószótár miért is fontos és hasznos az idegennyelv-tanulók számára.

Kulcsszavak: idegennyelv-tanulás, kétnyelvű szótár, lexikográfia, szótárelemzés, tanulószótár

Bevezetés

Mivel a 21. században a globalizáció miatt az eddigieknél is nagyobb jelentősége lett az idegennyelv-tudásnak, így a különböző nyelvtanulással kapcsolatos referenciaművek, köztük a különböző típusú szótárak száma is nagymértékben megnőtt. A szótárak mindig is szervesen kapcsolódtak a nyelvtanuláshoz, és a mai napig is folyamatosan végigkísérik a nyelvtanulót a nyelvtanulási folyamaton még akkor is, amikor a nyelvhasználó már nem tantermi keretek között tanulja az adott idegen nyelvet (Chan, 2011). Ezt a szótárhasználattal kapcsolatos korábbi kutatások (Chen, 2011; Hyun Ma & Cheon, 2018; Nesi & Haill, 2002) is megerősítették: a nyelvtanulási folyamat során nem csak, hogy hasznosak a szótárak, de egyes szótártípusok – különös tekintettel a kétnyelvű, azon belül is kifejezetten a nyelvtanulók számára írt szótárakra – már a nyelvtanulás kezdeti szakaszában is jelen vannak, legyen szó tanórai keretek között történő vagy önálló idegennyelv-tanulásról. A szótárak tehát ma is fontos szerepet töltenek be a nyelvtanulás során, hiszen amellett, hogy a nyelvtanulók egy szó vagy kifejezés célnyelvi ekvivalensét megtalálják benne, számos fontos nyelvi készséget is fejleszthetnek, ugyanis a szótárak különböző kiejtéssel, nyelvtani jelenségekkel, regiszterrel vagy akár az általános nyelvhasználattal kapcsolatos információkkal is szolgálhatnak (Crystal, 1998).

Jelen tanulmányban azt mutatom be, hogy különböző típusú kézis�ótárak miként támogatják a kezdő nyelvtanulókat. Az első részben kitérek az elemzéshez kapcsolódó elméleti háttérre, majd ismertetem az elemzés módszereit. A tanulmány második felében részletesen elemzek és összevetek két népszerű általános kézis�ótárt, illetve

egy tanulószótárt. A kutatásnak nem az a célja, hogy a köteteket egymáshoz képest minősítse, hiszen azok más-más céllal íródtak; vizsgálódásom során inkább arra kívánok rávilágítani, hogy az általános kézisztárakhoz képest mivel nyújt többet a tanulószótár a nyelvtanulók számára.

A szótárak szerepe az idegennyelv-tanulásban

Először is fontos kitérni arra, hogy mit is értünk szótár alatt. Szótárnak tekintünk minden olyan ábécésorrendben vagy tematikus elrendezésben készült egy- vagy többnyelvű könyvet, szoftvert vagy egyéb terméket, amely lehetővé teszi adott információk tárolását, illetve az azokhoz való hozzáférést – legyen az általános vagy speciális szótár (Hartmann & James, 1998). Továbbá a szótárak olyan lexikográfiai referenciaművek, amelyek adott témákhoz és/vagy egy adott nyelvhez kapcsolódó szócikkeket tartalmaznak; a bennük található szócikkek pedig abban segítik a szótárhasználót, hogy egy szöveget könnyebben megértse vagy akár megalkosson, esetleg egyik nyelvről a másikra lefordítsa azt, vagy szükség ellenőrizni tudja, hogy helyesen használt-e egy adott szót vagy kifejezést (pl. kollokációk, vonzatok) (Bergenholtz, 2012). A szótárak különféle típusait Hartmann és James (1998) a következőképpen osztályozza (pp. 147–148):

- méret szerint: nagyszótár, kézisztár, kissztár, zsebsztár;
- terület szerint: általános szótár, szaksztár;
- hordozó szerint: papírsztár, elektronikus szótár;
- funkció szerint: aktív szótár, passzív szótár;
- információ típus szerint: szótár, tezaurusz, enciklopédia, katalógus;
- nyelv szerint: egynyelvű, kétnyelvű, többnyelvű;
- felhasználási funkció szerint: általános, tudományos, tanulói, fordítói.

Mivel jelen tanulmányom középpontjában a szótárhasználat és a nyelvtanulási folyamat áll, érdemes szót ejteni a szótárak szótárhasználók szerinti felosztásáról is. A szótárhasználók azok a felhasználók, akik papíralapú szótár esetén fellapozzák azt, elektronikus szótár esetén pedig a keresőfunkció segítségével igyekeznek megtalálni egy szót (Hartmann & James, 1998). Természetesen a különböző felhasználók között különbségek lehetnek például életkor, anyanyelv, nyelvtudás szintje, iskolázottság szempontjából is (Nesi, 2013). A nyelvtanulók esetében ez azt jelenti, hogy egy kezdő nyelvtanulónak más típusú tudásra és információkra, ezáltal más típusú szótárra is van szüksége, mint egy haladó nyelvtanulónak, akinek vélhetően már van valamilyen szintű szótárhasználati tapasztalata is. Az előzetes tudás tehát nagyon fontos, hiszen az, hogy a nyelvtanulók rendelkeznek a nyelvről alkotott általános tudással, és például ismerik a szótárban használt terminusokat vagy a fonetikai átírást, nagyban megkönnyítheti a szótárhasználatot (Atkins & Rundell, 2008). A tanulói szótárak igyekeznek kielégíteni a nyelvtanulói igényeket kezdő és haladó szinten is.

Korábbi kutatások rámutatnak, hogy a nyelvtanulók nagyon sok esetben olyan szótárt vásárolnak vagy használnak, amelyet a saját nyelvtanáruk ajánlott nekik (Ryu, 2006). Sok nyelvtanár azonban nincs teljesen tisztában a különböző szótártípusok előnyeivel és hátrányaival és bár korábban a különböző nyelvtanulási és nyelvtanítási módszerek igyekeztek a lehető legnagyobb mértékben kizárni a nyelvtanuló anyanyelvét a tanóráról és a tanulási folyamatból, ma már sokan amellet érvelnek, hogy

a tanulási folyamatnak a tanuló anyanyelve is szerves részét képezi (Augustyn, 2013; Hall & Cook, 2012; Hartmann, 1991; Nesi, 2013).

A '90-es évek közepéig mind a kutatók, mind pedig az idegennyelv-tanárok körében erősen tartotta magát az a nézet, amely szerint a nyelvtanulóknak minden esetben az egynyelvű szótárakat kell előnyben részesíteniük a kétnyelvű szótárakkal szemben (Hartmann, 1991; Nesi, 2013). Ehhez kapcsolódóan Lew és Adamska-Sałaciak (2015) tanulmányukban összehasonlítják a különböző szótártípusokat és szintén amellett érvelnek, hogy sok nyelvtanár még mindig szinte csak az egynyelvű szótárakat ajánlja a tanulóinak, és a kétnyelvű szótárak nem kapnak megfelelő hangsúlyt a nyelvtanítás során. Mármol és Sanchez-Lafuente (2013) kutatásukban azt vizsgálták, hogy a nyelvtanulók az egynyelvű vagy kétnyelvű szótárakat részesítik-e előnyben. Az eredményeik azt mutatják, hogy a kezdő nyelvtanulók szívesebben használnak kétnyelvű szótárakat, mint egynyelvűeket, mert a kétnyelvű szótárak használata nagyobb biztonságot ad arra nézve, hogy pontosabban meg tudják ragadni az adott szó jelentését. Lew (2004) kutatásában nagy mértékben vizsgálta, hogy a szótárak mennyire hatékonyan segítik a nyelvtanulókat az idegen nyelvű szövegek megértésében. A 711 fős mintán végzett vizsgálat során Lew (2004) megállapította, hogy az egynyelvű szótárakkal szemben a kétnyelvű szótárak jobban segítik az idegen nyelvű szövegek megértését. Ehhez hasonló eredményre jutott Laufer és Levitzky-Aviad (2006) is, akik fordítási feladatokon keresztül vizsgálták a nyelvhasználat során történő különböző szótártípusok hatékonyságát.

Kutatásukban azt találták, hogy a kétnyelvű szótárak a leghatékonyabbak, és a legtöbb segítséget nyújtják a különböző idegen nyelvi feladatok elvégzésekor. Ezzel szemben Baxter (1980) a kétnyelvű szótárak esetében rámutat egy, a mai napig aktuális problémára. A kétnyelvű szótárak megerősíthetik a nyelvtanulóban azt az elképzelést, hogy két nyelv között a szavak szintjén minden esetben létezik teljes ekvivalencia. Továbbá, a kétnyelvű szótárak a pontos megértés ösztönzése helyett a nyelvtanulót sokkal inkább a fordításra buzdítják – azáltal, hogy két nyelv ekvivalenseit tartalmazzák –, illetve sok esetben nem megfelelően írják körül az adott szó valós szemantikai mezejét (Nation, 2013). Thompson (1987) azonban felhívja a figyelmet arra, hogy a nyelvtanulónak jó oka van arra, hogy inkább válasszon kétnyelvű szótárakat az egynyelvű szótárakkal szemben. Thompson (1987) emellett azzal érvel, hogy az egynyelvű szótárak sokszor oly módon definiálnak szavakat, kifejezéseket, hogy azok sok esetben körkörösén utalnak vissza egymásra. A *laugh*, *amusement* és *humour* szavak jellemzően kölcsönösen előfordul(hat)nak egymás definícióiban, így, ha valaki a *laugh* szó jelentését szeretné megtudni egy egynyelvű szótárból, akkor feltehetően találkozhat az *amusement* és a *humour* szavakkal is. A probléma abban áll, hogy a nyelvtanuló ugyan fel fogja ismerni a különböző idegen nyelvekben ismerős *humour* szót, de az *amusement* szót már nem feltétlenül ismeri kezdő szinten, ebből adódóan ezen a szinten az egynyelvű szótárak akár el is vehetik a tanulók kedvét a szótárhasználatától. Megállapíthatjuk tehát, hogy a kezdő nyelvtanuló – hacsak nem egy nagyon tudatos nyelvtanulóról van szó – nagyobb valószínűséggel fogja kétnyelvű szótárak segítségét igénybe venni.

Be kell látnunk továbbá azt is, hogy ideális esetben az idegennyelv-tanulás folyamata nem ér véget azzal, hogy a nyelvtanuló egy nyelvtanfolyam végén levizsgázik vagy valamilyen szintű nyelvvizsgát szerez az adott idegen nyelvből. Ezek ugyan fontos

mérföldkövek, a nyelvtanár számára mégis az egyik legfontosabb cél a nyelvtanulói autonómia kialakítása, ugyanis a nyelvtanulóknak akkor is szükségük lesz majd szótárra, amikor nem tudnak, vagy nem akarnak nyelvtanárhoz fordulni. Szükségszerű lenne tehát, hogy már az általános iskolában felhívják a tanulók figyelmét a szótárak nyelvtanulásban betöltött fontosságára (vö. Márkus & Szöllösy, 2006). Ehhez elengedhetetlen, hogy a nyelvtanárok is minél több szótártípussal találkozzanak, és ezáltal jobban megismerjék azok előnyeit és hátrányait. Fontos ezért felhívni a nyelvtanárok figyelmét arra is, hogy a kétnyelvű szótárakon belül célzottan a nyelvtanulók számára írt tanulói szótárak a legalkalmasabbak arra, hogy támogassák az idegennyelv-tanulást (Mármol & Sánchez-Lafuente, 2013). A magyarországi angol–magyar nyelvi relációban szerkesztett tanulói szótárak tekintetében érdemes megemlíteni az utóbbi években egyre nagyobb népszerűségnek örvendő Angol–Magyar/Magyar–Angol tanulószótárát, melyet Mozsárné Magay Eszter és P. Márkus Katalin (2017) szerkesztett. A kötethez kiegészítő anyagként az utóbbi években szótárhasználati munkafüzet is készült (P. Márkus, 2018, 2019, 2020), ugyanis a szótárhasználat gyakoroltatása a hazai közoktatásban a korábbi évek gyakorlatához hasonlóan még mindig nem kap elég hangsúlyos szerepet (Fóris, 2002; P. Márkus, 2019), pedig a szótárhasználat egy olyan kompetencia, amelyet mind az idegen nyelvi érettségi, mind pedig a különböző idegen nyelvi vizsgák során érdemes alkalmazniuk a nyelvtanulóknak (Gaál, 2020).

Kutatási módszerek

A tanulmány fő célja, hogy bemutasson három jól ismert magyar–angol, angol–magyar kézi szótárt, és azokat különböző kritikai szempontok alapján összehasonlítsa. Az elemzés során összevetem Magay Tamás és Ország László *Angol–magyar szótárának* és Magay–angol szótárának 2016-os kiadását (a továbbiakban Magay–Ország 2016), Varga György és Lázár A. Péter *Angol–magyar: egyetemes szótárának* és *Magyar–angol: egyetemes szótárának* 2018-as kiadású kötetét (a továbbiakban Varga–Lázár 2018), valamint a Mozsárné Magay Eszter és P. Márkus Katalin által szerkesztett 2017-es hatodik, aktualizált *Angol–magyar, magyar–angol tanulószótárát* (a továbbiakban Morzsárné Magay–P. Márkus 2017). A szótárak kritikai elemzéséhez a Fóris Ágota és Rihmer Zoltán (2007) által készített *A szótárak minősítési kritériumairól című tanulmány* főbb, a jelen elemzés során is releváns pontjait vettem alapul, így az elemzés elkészítésekor a kritériumrendszer nem minden pontjára térek ki. Az elemzés során a következő kutatási kérdésekre kerestem a választ: Milyen módon támogatják az elemzés során bemutatott szótárak az idegennyelv-tanulást? Milyen egyéb járulékos információkkal segítik az elemzés során bemutatott szótárak az idegennyelv-tanulást?

A vizsgálat eredményei

Címszavak

Mindhárom szótár kétnyelvű, azaz a párok esetében mindig létezik egy angol–magyar, és egy magyar–angol kötet (a *Mozsárné Magay–P. Márkus 2017* egy kötetben tartalmazza a magyar–angol és az angol–magyar szótárt). A kötetek általános szókincsűek, azaz nem tartalmazzak orvosi, jogi, műszaki stb. szakszókincset, de tartalmazzák a

hétköznapi élethez elengedhetetlen témakörök legfontosabb szókincsét. A *Varga–Lázár 2018* és a *Magay–Ország 2016* kifejezetten általános célú szótárak, így igyekeznek minden olvasót megszólítani, ezzel szemben a *Morzsné Magay–P. Márkus 2017* inkább a nyelvtanulókat célozza meg, és főként a szókincset kívánja fejleszteni, de tartalmaz nyelvtani, nyelvhasználati és kulturális információkat is.

A tanulószótáron, vagyis a *Morzsné Magay–P. Márkus 2017*-en kívül egyik kötet sem sorolja be magát a Közös Európai Referenciakeret (KER) egyik szintjére sem, de mivel általános szótárakról van szó, ez nem is szükséges. A *Morzsné Magay–P. Márkus 2017* célzottan nyelvtanulóknak, érettségire és nyelvvizsgára készülőknek íródott, a nyelvi szintje is ezeknek felel meg (A1, A2, B1, B2). Értelemszerűen a kötetben található címszavak mennyisége így kevesebb a másik két szótárpárhoz képest, de ez nem probléma, mert a szerkesztőknek nem is volt célja, hogy a nyelvtanulás során később, azaz a C1 és C2 szinteken használt szókincset prezentálják, hiszen a KER szerint a C1 és C2 szókincse már sokkal inkább szakmai jellegű. Az 1. táblázatban összegyűjtöttem és rendszereztem a kötetpárok címszavainak számát:

1. táblázat

Az oldalszámok és címszavak száma

Szótárak	Címszavak száma	
	A–M	M–A
Magay-Ország 2016	61.000	60.000
Varga-Lázár 2018	89.000	84.000
Morzsné Magay-P. Márkus 2017	20.000	20.000

A *Morzsné Magay-P. Márkus 2017* és a *Varga-Lázár 2018* külső, hátsó borítóin megtalálható, hogy hány szócikket tartalmaznak, ami alapján jellemzően nem derül ki világosan, hogy „mekkora” a szótár, hiszen vannak olyan összetett szavak, szóösszetételek, amelyeket egyes szótárak nem tárgyalnak külön szócikkben, hanem beolvasztanak egy vezérszó alá, illetve a szóbokrosítás eszköze miatt is félrevezetőek lehetnek az ilyen számadatok. A *Magay–Ország 2016* köteteinek a borítójáról hiányzik a szócikkek számát tartalmazó adat, így a borítóról csupán annyit tudunk meg, hogy a 2012-es szerkesztés 1.500.000 szótári adattal és új szócikkkel jelent meg. Ez azt a hamis illúziót keltheti, hogy a hatalmas szómennyiség lefedi az egész angol nyelvet, pedig a „szótári adat” kifejezés értelemszerűen nem a szócikkek számára utal. Ilyen illúziója remélhetőleg egy szótárhasználónak sincsen, hiszen soha nem készült (nem is készülhetett) egyetlen olyan szótár sem, amely „lefed egy egész nyelvet”. Az 1.500.000-es szótári adatszám azonban jól mutat a borítón, és csábító lehet az olvasó számára, de ha beleolvas a bevezetőbe, akkor ott kiderül számára, hogy 61.000, illetve 60.000 címszó található a kötetekben, és a „további szókapcsolatok száma” 40.000. Szókapcsolat alatt érti a szerkesztő a kifejezéseket, idiómákat és példamondatokat is. Megállapítható tehát, hogy az 1.500.000-es szám pusztán marketingadat, semmilyen segítséget nem nyújt a szótárhasználónak.

A *Varga–Lázár 2018* bevezetőjében olvasható, hogy „[m]agyar–angol általános szótárunkat kifejezetten magyaroknak írtuk. Ennek megfelelően a nyelvtani infor-

mációk, a szófajok nevei, a rövidítések stb. magyar nyelvűek. A szerkesztés egészét ennek rendeltük alá” (Varga–Lázár, 2018, p. IX). A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* külön kiemeli, hogy törekszik az egyszerűsége és átláthatóságra: „a szócikkek szerkezete tartalmazza az összes szükséges információt, de kevésbé összetett, mint a kézis�ótárak, így a kezdő nyelvtanulók számára is könnyen érthető” (Morzsárné Magay–P. Márkus, 2017, p. IX). A képzett szavak tekintetében a szótárak hasonló felépítésűek. Mindegyik igyekszik feltüntetni, és külön címszóként regisztrálni a képzett szavakat, ám néhány esetben a *Varga–Lázár 2018* bizonyos alakokat (pl. *placidly*, *plainness*) nem jelenít meg. Ugyanezek az alakok rendre hiányoznak a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017*-ből is, amelynek a háttérében az állhat, hogy a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* egy B2 szintű tanulószótár, így a szerkesztők (jogosan) feltételezik, hogy a szótárhasználó ezen a szinten már képes önmagától is szavakat képezni. Szótágotalással kapcsolatos információkat egyik szótár sem ad meg. A 2. táblázatban bemutatom, hogy három véletlenszerűen kiválasztott lexéma, az *authentic*, *placid* és a *plain* mely formái szerepelnek a három kiadványban.

2. táblázat

Címszavak és azok képzett szavainak önálló címszóként való megjelenítése

	Varga–Lázár 2018	Magay –Ország 2016	Morzsárné Magay –P. Márkus 2017
authentic	+	+	+
authenticate	+	+	+
authentication	+	+	+
authenticator	+	+	–
authenticity	+	+	–
placid	+	+	+
placidity	+	+	–
placidly	–	+	–
plain	+	+	+
plainly	+	+	+
plainness	–	+	–

Fontos pozitívum, hogy mindhárom kötet említést tesz a hamis vagy álbarátokról. A *Magay–Ország 2016* szürke árnyalatú információablakban FORDÍTÁS címmel hívja fel a figyelmet arra, hogy pl. az *academic* jelentése nem akadémikus, illetve az *adjunct* szó semmiképpen sem jelent adjunktust. Bár a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* az *adjunct* szót nem tartalmazza, az *academic* szó esetében a *Magay–Ország 2016*-hoz hasonlóan egy VIGYÁZAT, ÁLBARÁTOK! ablakban tünteti fel azokat szavakat, kifejezéseket, amelyekkel ugyan írásképp vagy hangalak tekintetében hasonlítanak egy adott szóra a tanulók anyanyelvében, de ekvivalensük attól eltérő. A *Varga–Lázár 2018* úgy mutatja be az hamis barátokat, hogy a szócikk végén egy kék ablakban elmagyarázza a helyes használatot. A *Magay–Ország 2016* kötetben továbbá a hamis barátokhoz

hasonló ablakban jelennek meg olyan helyesírási figyelmeztetések is, mint hogy az *except* és az *accept* könnyen összetéveszthető, noha teljesen más jelentéssel bíró szavak.

Egy jó szótár esetében a címszavak magyar ekvivalensei közt szerepelniük kell a mai modern világgal, technológiával (pl. *mouse, save, drive, deforest*) stb. kapcsolatos szavaknak is. A példaként felsorolt címszók az összes kötetben megbízhatóan szerepelnek és a népszerű témákhoz (pl. környezetvédelem) kapcsolódó szókincs is rendre megjelenik a szótárakban. A 3. táblázatban néhány példa segítségével összehasonlítom a modern világgal kapcsolatos szavak szerepeltetését a különböző kötetekben.

3. táblázat

Modern világgal kapcsolatos címszavak a három szótárban

Varga–Lázár 2018	Magay –Ország 2016	Morzsárné Magay –P. Márkus 2017
bar code	bar code	bar code
digitalize	digitalize	digitize*
eco-friendly	eco-friendly	eco-friendly
global warming	global warming	global szócikkben szerepel
organic	organic	organic
PIN code	PIN code	PIN

*a *digitalize* szó helyett a vele azonos jelentésű *digitize* szó szerepel

Ábécérend

A *Magay–Ország 2016* vastagon szedve jelöli a címszavakat, a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* és a *Varga–Lázár 2018* vastagon szedi és kék színnel ki is emeli a címszavakat, ami vezeti az olvasó szemét, és segíti a gyorsabb tájékozódást. A keresést tovább gyorsítandó, mindhárom szótár címszóként tünteti fel az összetett szavakat, legyenek azok egybe vagy külön, vagy akár kötőjellel írva.

Az ábécérendhez szorosan kapcsolódik a homonímia, vagyis az azonos alakú, de eltérő jelentésű szavak problematikája. Ez különösen fontos a kereshetőség szempontjából, ugyanis a szótárak ilyen esetben általában felső indexszel különítik el egymástól a különböző jelentéseket, ha azok eltérő szófajhoz tartoznak. Mindhárom szótár(pár) így jelöli a különböző jelentéseket, azaz új szócikkben jeleníti meg az ilyen típusú jelentéseket. Az azonos alakú, de eltérő kiejtésű szavakat szintén mindhárom szótár jelöli (pl. a *live* szó kiejtése igeként /lɪv/, melléknévként azonban /laɪv/).

Szócikkek

A szócikkek elemzésekor a következőkben kitérek a címszavak fonológiai, morfológiai, szintaktikai felépítésére, továbbá megvizsgálom a szócikkekben található egyes példamondatokat is.

Fonológiai információk

A szócikkek kiejtésének átírásához mindhárom szótár a nemzetközi fonetikai ábécé, az IPA (International Phonetic Alphabet) átírási rendszerét használja, az átírásokat elsődlegesen pedig a brit kiejtés szerint adja meg. Béjoint (2010) kiemeli, hogy a szótárszerkesztési hagyományok szerint az angol nyelvű kiadványokban jelölni szokás, ha a brit kiejtéshez képest területi szempontból jelentősebb nyelvváltozat is létezik. Nincs ez másképp e három kiadvány esetében sem. Mindhárom szótár szögletes zárójelben (pl. [lɪv]) adja meg a kiejtést, és mindhárom szótár jelöli a főhangsúlyt [ˈ], /ˈ/, és a mellékhangsúlyt [,] /,/. A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* a bevezetőben külön oldalt szentel annak, hogy egy táblázat és példák segítségével elmagyarázza a különböző hangok kiejtését. A *Varga-Lázár 2018* szintén táblázatszerűen sorolja fel a magánhangzókat és a mássalhangzókat, hoz egy-egy példát is, de a beszédhang fonetikai átírása mellett csupán az adott szó írott alakja szerepel, és a teljes szó nincs átírva. Az [ɪ] jel példáján keresztül a 4. táblázatban bemutatom, hogy a három szótár hogyan mutatja be bevezetőjében a különböző fonetikai jeleket.

4. táblázat

A különböző hangok kiejtése a szótárak bevezetőjében

	Magay –Ország 2016	Varga–Lázár 2018	Morzsárné Magay –P. Márkus 2017
/ɪ/	ɪ kin (lazább i, mint a magyar rövid i)	ɪ tea	[ɪ] bit [brɪt]

A *Magay–Ország 2016*, bár megadja, hogy a magyar nyelvben melyik az a hang, amely a legközelebb áll hozzá, illetve ad kiejtési segédletet is, azonban a *Varga–Lázár 2018*-hoz hasonlóan szintén nem írja át az egész szót. Az olvasónak így a *kin* szó esetében ugyan még lehet esélye kitalálni, hogy melyik hangról lehet szó, de az *action* szó esetében hiába áll ott a svá /ə/, mivel több magánhangzó is van a szóban, így nem lehet eldönteni, hogy az melyikre utalhat. A leginkább felhasználóbarát megoldás talán az lenne, ha a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* átlátható jelölésrendszere mellé még a *Magay–Ország 2016* rövid kiejtést segítő magyarázatait (pl. lazább i, mint a magyar rövid i) is olvashatná a nyelvtanuló. A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* táblázatban összefoglalva mutatja be a brit és amerikai angol közti kiejtésbeli eltéréseket, és a Béjoint (2010) által említett konvenciókkal ellentétben a gyorsabb információátadás miatt a szerzők az egyes szócikkekben is feltüntették ezeket a különbségeket. A másik két szótár is a szócikkekben jelöli a brit és amerikai angol kiejtés közötti különbségeket, és az amerikai ejtismódot *US* minősítéssel látja el. A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* minden címszó utána feltünteti a kiejtést, függetlenül attól, hogy egyszerű vagy képzett szóról van-e szó, ami jellemző tulajdonsága a tanulószótáraknak, hiszen ez által lesznek felhasználóbarátok és így tudják a legjobban segíteni a használat a gyors adathozzáférésben. A *Magay–Ország 2016* és a *Varga–Lázár 2018* azonban nem adja meg a kiejtést azoknál a szavaknál, ahol a tagok címszóként egyértelműen megtalálhatók.

Morfológia és szintaxis

Mivel a szótárak magyar anyanyelvű közönségnek készültek, így a szófajtani besorolás magyar nyelvű rövidítésekkel történik. A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* és a *Magay–Ország 2016* mindig, a *Varga-Lázár 2018* viszont sok esetben nem jelöli a szófajt, mert – ahogy a bevezetőben írják is a szerkesztők – ez a jelentésből egyértelműen következik, így kiskapitálisban szedve adják meg a szófajt abban az esetben, ha az adott szó több szófajú. Ez a szerkesztési elv azonban, ahogy azt Jackson (1985) is megállapítja, egyáltalán nem felhasználóbarát, ugyanis a nyelvtanulók számára az adott szó szófaja ad fogódzkodót arra nézve, hogy az szintaktikai szempontból hogyan viselkedik, azaz, ha egy szó főnév, akkor abból lehet tudni, hogy az a mondatban milyen szintaktikai szerepet tölthet be.

Az igék esetében sajnos egyik szótár sem tesz különbséget a tranzitív és intranszitiv igék között. Ez különösen hasznos lenne a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* esetében, hiszen kifejezetten nyelvtanulóknak írták. A szótárak feltüntetik azt, hogy adott igéknek milyen (rendhagyó) alakjai lehetnek (pl. *die – dies, dying, died*), de ezekhez további nyelvtani magyarázatokat nem fűznek, hiszen a szótárnak nem feladata a nyelvtan tanítása. Továbbá sajnos mindhárom szótár úgy tünteti fel a *bear*¹ ige három alakját, hogy a befejezett melléknévi igenévnél vagy a *born* és *borne* alakváltozatok együtt szerepelnek, és nem jelzik a kettő közti jelentésbeli különbséget, vagy csupán a *borne*² alaknál.

Mindhárom szótár tartalmaz határozós és elöljárós igéket (*phrasal verbs*), amelyek a szótárszerkesztési hagyományoknak megfelelően a legtöbb kötetben rendszerint az igei szócikkek végén, ábécérendben jelennek meg (Atkins & Rundell, 2008). Az 5. táblázatban egy gyakori ige, a *get* segítségével számszerűsítve is bemutatom, hogy a különböző szótárak hány igei szókapcsolatot mutatnak be.

5. táblázat

A *get* ige vonzatainak száma az adott szótárakban

Varga–Lázár 2018	Magay–Ország 2016	Morzsárné Magay –P. Márkus 2017
39	47	53

Látható, hogy a *Magay–Ország 2016* és a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* közel azonos mennyiségű igei szókapcsolatot tartalmaz. Azonban különösen jó gyakorlatnak tartom azt, hogy a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* külön bekeretezi és a többi címszótól elválasztva közli ezeket a szókapcsolatokat, hiszen ez is segíti a felhasználót a kötetben történő könnyebb eligazodásban és abban, hogy szinte azonnal szembetűnjön a felhasználó számára, hogy hol keresse az ilyen kifejezéseket.

A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* a másik két szótárral ellentétben [C] és [U] betűkkel jelöli a megszámlálhatóságot. Ezek az információk elengedhetetlenek egy

¹ Az egyik esetben a *bear, bore, born* „szül” jelentésű igeről van szó, míg a második esetben a *bear, bore, borne* „elvisel” jelentésű igeről.

² A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017*-ben csupán a *borne* alak szerepel.

nyelvtanuló számára, hiszen egyes esetekben eltérések lehetnek az angol és a magyar nyelv között (pl. *news*, *advice*). A rendhagyó többes számú főnevek esetében mindhárom szótár megadja a rendhagyó alakokat (pl. *child* → *children*, *sheep* → *sheep*), sőt ahol szabályos alak is van, ott mind a rendhagyó, mind pedig a szabályos alakot szerepeltetik a szótárak (pl. *curriculum* → *curriculum*s, *curricula*). A melléknevek esetében szintén mindhárom szótár jegyzi a rendhagyó fokozott alakokat (*good* → *better*, *best*).

A szótárak elsődlegesen az angol nyelv brit változatát (BrE) mutatják be, de mivel manapság már egyre népszerűbb az amerikai változat (AmE) is, ezért kitérnek a két nyelvváltozat közti szisztematikus, és nem szisztematikus különbségekre is. Emellett néhány egyéb fontosabb nyelvváltozat is megjelenik a szótárakban. A jól ismert *Aussie* kifejezést ugyan mindhárom szótár használja, de egyik sem jelöli, hogy ez főként az ausztrál példának szókincsére jellemző szó. A számos szisztematikus különbségek közé tartozik például az *-ise* (BrE) és az *-ize* (AmE) képzők közti, illetve a *colour* (BrE) és *color* (AmE) (vagyis egyes szavakban az „o” és az „ou”) közti különbség. A *Varga–Lázár 2018* a bevezetőben felhívja a figyelmet arra, hogy a brit és amerikai írásváltozat közötti különbséget csak akkor adja meg, ha az nem megjósolható. Amennyiben szisztematikus eltérés van, azt a szótárban minden lap alján jelzi egy-egy példával (pl. *colour* – *color*). Ezután pedig szintén a bevezetőben meg is adja a szisztematikus eltérések esetében fontos szabályt: „A brit *-our* szóvégződés szabályos amerikai írása *-or*. A brit *-re* végződés amerikai írásmódja a legtöbbször *-er*, a szóvégi brit *-ogue* amerikai helyesírása a legtöbbször *-og*” (Varga & Lázár 2018, p. XVII). Ezzel a meghatározással azonban nemhogy nem segíti a szótárhasználót, hanem egyenesen össze is zavarhatja. A „legtöbbször” szó nem ad biztos útmutatást arra vonatkozóan, hogy vajon mely esetekben használhatja a nyelvtanuló az amerikai helyesírást, és mely esetben használhatja mindkét nyelvváltozatot azonos módon. Ráadásul, ahogy a korábbi szótárhasználati kutatások rámutatnak, sok szótárhasználó nem olvassa el a bevezetőt (Atkins & Varantola, 1997; Svensén, 2009), így előfordulhat, hogy ugyan a szótár tartalmaz ilyen jellegű információt, a nyelvtanuló mégsem találkozik vele.

A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* kötetben nyelvtani összefoglalókat is találunk, amelyekben *eltérés* címszó alatt táblázatos formában összefoglalva mutatja be a brit és az amerikai angol közötti szisztematikus és nem szisztematikus eltéréseket, ami szintén jellemző a tanulószótárakra. Ez az összefoglaló pontos képet ad a megfelelő használatról, sőt még röviden a fontosabb kiejtésbeli különbségeket is érinti. A szókincsbeli eltéréseket a *Varga–Lázár 2018* következetesen jelöli, a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* ezeket összefoglaló táblázatban mutatja be. Talán érdemes lenne az egyes címszavak esetében is jelölni a nyelvváltozatokat, mert ez is segítené a nyelvtanulót, illetve táblázatos formában talán jobban átláthatóak lennének ezek a különbségek is.

A vonzatok tekintetében a szótárak nagyon változatos képet mutatnak. Ha belelapolunk a *Magay–Ország 2016*-ba, akkor látható, hogy a vonzatot külön nem emeli ki a szótár, csupán példával illusztrálja. A *Varga–Lázár 2018*-ban bár szerepelnek vonzatok, azok semmilyen grafikai megkülönböztetést nem kapnak. Ezzel szemben a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* zárójelben közli a különböző vonzatokat. A 6. táblázatban az *intend* ige segítségével bemutatom, hogy a különböző kötetek hogyan adják meg a különböző vonzatokat.

6. táblázat

Az *intend* ige vonzatainak feltüntetése a különböző szótárakban (kiejtés nélkül)

Magay-Ország 2016	intend 1. szándékozik, szándékában áll, akar [tenni vmit]; tervez fully intend to do (v. doing) sg
Varga-Lázár 2018	intend 1. szándékozik, tervez <i>I didn't intend her to see it.</i>
Morzsárné Magay -P. Márkus 2017	intend 1. szándékozik, tervez (to do sg / doing sg) <i>I intend to study German next year.</i>

A 6. táblázatból jól látszik, hogy az *intend* ige vonzatai teljesen másként vannak feltüntetve a szótárakban. Mind közül a legszegényesebb a *Varga-Lázár 2018* információkínálata, hiszen ahogy arra már korábban utaltam, a vonzat semmilyen módon nem különül el a mondat többi részétől, ráadásul az elsődleges példa az *intend to do sg* helyett az *intend sy to do sg*. Meggyőződésem, hogy ez szinte kizárja azt, hogy a kezdő nyelvtanuló megértse, és a jövőben majd megfelelően mondatba illesse ezt a vonzatos ígét. A *Magay-Ország 2016* és a *Morzsárné Magay-P. Márkus 2017* külön regisztrálja a vonzatos ígét, de a két szótár esetében az utóbbi egy áttekinthetőbb képet ad: ránézésre kivehető a vonzat a szócikkből.

Példamondatok

Mindhárom szótár megfelelő mennyiségű példamondatot tartalmaz ahhoz, hogy az adott lexéma jelentését és használatát adekvát módon bemutassa. A *Varga-Lázár 2018* inkább a szókapcsolatokat és vonzatokat próbálja meg bemutatni részmondatok segítségével, míg a *Morzsárné Magay-P. Márkus 2017* rövid, de egész mondatokat alkalmaz. A *Magay-Ország 2016*-ra mind részmondatok mind pedig egész mondatok is jellemzőek. Hogy könnyebben számszerűsíthessük a szócikkek esetében az illusztratív példamondatok, részmondatok, kollokációk és állandósult szókapcsolatok számát, két véletlenszerűen kiválasztott főnév, a *plan* (fn.) és a *trick* (fn.) segítségével a 7. táblázatban bemutatom, hogy miként alakul ezek száma.

7. táblázat

Példamondatok számának összehasonlítása

	Varga-Lázár 2018	Magay-Ország 2016	Morzsárné Magay -P. Márkus 2017
plan	8	12	4
trick	15	19	5

Látható, hogy a *Morzsárné Magay-P. Márkus 2017* a többi szótárhoz képest kevesebb példamondatot tartalmaz, azonban nem feltétlenül hátrány, hiszen az méretét tekintve is kisebb, mint a másik két kiadvány. Mindhárom szótár esetében a kollokációk és állandósult kifejezések legtöbbször nem teljes mondatban fordulnak elő, és ezáltal lényeges információk nem jutnak el az olvasóhoz (pl. hogy milyen kontextusban használható a szó stb.). A kötetek a kollokációkat és a példamondatokat vastagon szedik,

ami már első ránézésre is megkönnyíti azok megkülönböztetését a szövegben. A kollokációk jellemzően minden idegennyelv-tanulónak nehézséget okoznak, így a szótáraknak mindenképpen érdemes segíteniük a nyelvtanulókat, hogy ezeket a kifejezéseket könnyebben megtalálják és felismerjék (P. Márkus & M. Pintér, 2014).

Függelékek

A szótárak bőségesen tartalmaznak az olvasók számára hasznos kiegészítő anyagokat, amelyeket a különböző függelékben vagy információs ablakokban találunk meg. Ahogyan arra már korábban utaltam, nemzetközi felmérések és kutatások is rámutatnak arra, hogy a szótárhasználók csupán nagyon kis hányada olvassa el a bevezetőt, amely sok esetben részletezi, hogy milyen járulékos információk kaptak helyet a szótárban (Atkins & Varantola, 1997; Dringó-Horváth, Fajt & P. Márkus, 2020; P. Márkus, Fajt & Dringó-Horváth, 2021; Svensén, 2009), ezért a nyelvtanítás során fontos felhívni a nyelvtanulók figyelmét arra, hogy egyrészt olvassák el a szótár bevezetőjét, másrészt pedig egészében tanulmányozzák a kötetet. A 8. táblázatban összefoglalom, hogy a három szótárban milyen függelék található.

8. táblázat

A függelék összefoglalása

	Varga–Lázár 2018	Magay–Ország 2016	Morzsárné Magay –P. Márkus 2017
Brit-amerikai eltérések	✓		✓
Földrajzi nevek	✓	✓	✓
Gyakoribb angolszász női és férfi keresztnevek	✓		
Katonai rendfokozatok angol/amerikai megfelelői	✓		
Kötőszavak, töltelékszavak		✓	
Levélírás		✓	
Mértékegységek		✓	✓
Pénzrendszer		✓	
Rendhagyó főnevek	✓	✓	
Rendhagyó igék	✓	✓	✓
Számok	✓*	✓	✓

* csak a nagyon nagy számok találhatók meg benne (pl. millió, milliárd, billiárd)

Jól látható, hogy a földrajzi nevek, számok és rendhagyó igék mindhárom kiadványban szerepelnek, de több olyan függelék is van, amely csak az egyik kiadványban lelhető fel. Jó példa erre a levélírás szabályait vagy a pénzrendszer fontosabb ismérveit összefoglaló függelék is, amely csak a *Magay–Ország 2016*-ban található meg. A *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* ezen függelékeken felül még tartalmaz 39 kultu-

rális információs ablakot (pl. Big Ben, London Eye) is, amelyek rövid összefoglalóként betekintést nyújtanak az olvasónak az angolszász kultúrába, és amellet, hogy érdekesek, fejleszthetik a nyelvtanulók kulturális kompetenciáját is (P. Márkus, 2014). A szótár tartalmaz továbbá 16 nyelvtani információs ablakot (pl. igeidők, melléknévfokozás, szenvedő szerkezet), illetve tematikus rajzokat is, amelyek segítségével megismerkedhetünk például a bicikli vagy az autó különböző alkatrészeinek angol nyelvű megnevezéseivel.

Összegzés

A tanulmányban három szótár különböző tulajdonságait vettem górcső alá. Mindhárom szótárról elmondható, hogy nyelvtanulók is jól használhatják őket. A *Magay–Ország 2016* és a *Varga–Lázár 2018* felépítése (pl. szócikkek) ezzel szemben kissé összetettebb, első ránézésre talán bonyolultnak is tűnhet a nyelvtanulók számára, de ha elolvassák a tájékoztató oldalakat, akkor ezek értelmezése sem jelenthet különösen nagy problémát. A tanulószótár, vagyis a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* egyik erőssége, hogy sok olyan járulékos információt tartalmaz, amely segítheti a nyelvtanulót. A hamis vagy álbarátok mellett felhívja a nyelvtanulók figyelmét a helyesírási szempontból kihívást jelentő szavakra is (pl. *except* és *accept*). A határozós és elöljárós igéket illetően elmondható, hogy a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* mellett a *Magay–Ország 2016* és a *Varga–Lázár 2018* is számos példát tartalmaz, sőt a példamondatok tekintetében a *Magay–Ország 2016* és a *Varga–Lázár 2018* már méretükből adódóan is jóval több példát mutatnak be. Érdemes lehet ezért a nyelvtanulóknak a példamondatok keresésekor a tanulószótár mellett a *Magay–Ország 2016* vagy a *Varga–Lázár 2018* egyikét is fellapozniuk. A függelékek számát tekintve a *Magay–Ország 2016* élen jár, és olyan fontos járulékos információkat is megad a függelékben, mint a mértékegységek vagy a pénzrendszer. A *Varga–Lázár 2018* emellett a katonai rendfokozatokat is megjeleníteni függelékében. Ezek egy része hiányzik a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017*-ből, így itt is érdemes lehet a tanulóknak fellapozniuk mindhárom szótárat. A kiejtéssel kapcsolatos információkat ugyan mindhárom szótár megfelelő módon jelöli, azonban a bevezetőben található kiejtéssel kapcsolatos útmutató a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017*-ban a legkönnyebben értelmezhető.

Összességében elmondható, hogy fontos lenne a tanulószótárak és ezen belül is a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* népszerűsítése mind a nyelvtanulók, mind pedig a nyelvtanárok körében, hiszen a kötet – ahogy a címe is sugallja – a nyelvtanulókat célozza meg, így minden, a nyelvtanuló számára fontos információ (pl. megszámlálhatóság, rendhagyóság stb.) helyet kapott a kötetben. Emellett érdemes lehet a nyelvtanulóknak beszereznie még a másik két kötet egyikét is, így kihasználva a *Morzsárné Magay–P. Márkus 2017* tanulószótári előnyeit, valamint a *Magay–Ország 2016* és a *Varga–Lázár 2018* kézi szótárak előnyeit egyaránt.

IRODALOM

- Atkins, S. B. T., & Rundell, M. (2008). *The oxford guide to practical lexicography*. Oxford University Press.
- Atkins, S. B. T., & Varantola, K. (1997). Monitoring dictionary use. *International Journal of Lexicography*, 10(1), 1–45. <https://doi.org/10.1093/ijl/10.1.1>
- Augustyn, P. (2013). No dictionaries in the classroom: Translation equivalents and vocabulary acquisition. *International Journal of Lexicography*, 26(3), 362–385. <https://doi.org/10.1093/ijl/ect017>
- Baxter, J. (1980). The dictionary and vocabulary behavior: A single word or a handful? *TESOL Quarterly*, 14(3), 325–336. <https://doi.org/10.2307/3586597>
- Béjoint, H. (2010). *The Lexicography of English: From origins to present* (6th ed.). Oxford University Press.
- Bergenholtz, H. (2012). What is a dictionary? *Lexikos*, 22(1), 20–30. <https://doi.org/10.5788/22-1-995>
- Chan, A. (2011). Bilingualised or monolingual dictionaries? Preferences and practices of advanced ESL learners in Hong Kong. *Language, Culture and Curriculum*, 24(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/07908318.2010.510196>
- Chen, Y. (2011). Dictionary use and vocabulary learning in the context of reading. *International Journal of Lexicography*, 25(2), 216–247. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecr031>
- Crystal, D. (1998). *A nyelv enciklopédiája*. Osiris Kiadó.
- Dringó-Horváth, I., Fajt, B., & P. Márkus, K. (2020). Szótárhasználattal és szótárdidaktikával kapcsolatos tapasztalatok vizsgálata nyelv-, illetve nyelvtanár szakot végzettek körében. *Modern Nyelvtanítás*, 26(4), 16–38.
- Fóris, Á. (2002). *Szótár és oktatás*. Iskolakultúra könyvek 14.
- Fóris, Á., & Rihmer, Z. (2007). A szótárak minősítési kritériumairól. *Fordítástudomány*, 9(1), 109–113.
- Gaál, P. (2020). Középiskolás tanulók szótárhasználati szokásai: Egy Vas megyei kérdőíves felmérés eredményei. *Alkalmazott Nyelvtudomány*, 20(2), 1–19. <http://doi.org/10.18460/ANY.2020.2.006>
- Hall, G., & Cook, G. (2012). Own-language use in language teaching and learning. *Language Teaching*, 45(3), 271–308. <http://doi.org/10.1017/S0261444812000067>
- Hartmann, R. R. K. (1991). What's the use of learners' dictionaries? *Institute of Language in Education Journal*, 8, 73–83.
- Hartmann, R. R. K., & James, G. (1998). *Dictionary of lexicography*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203159040>
- Hyun Ma, J., & Cheon, H. J. (2018). An experimental study of dictionary use on vocabulary learning and reading comprehension in different task conditions. *International Journal of Lexicography*, 31(1), 29–52. <https://doi.org/10.1093/ijl/ecw037>
- Jackson, H. (1985). Grammar in the dictionary. In R. Ilson (Ed.), *Dictionaries, lexicography and language learning* (pp. 53–61). Pergamon Press.
- Laufer, B., & Levitzky-Aviad, T. (2006). Examining the effectiveness of „Bilingual Dictionary Plus” – a dictionary for production in a foreign language. *International of Lexicography*, 19(2), 135–155. <https://doi.org/10.1093/ijl/eck006>
- Lew, R. (2004). *Which dictionary for whom? Receptive use of bilingual, monolingual and semi-bilingual dictionaries by Polish learners of English*. Motivex.
- Lew, R., & Adamska-Salaciak, A. (2015). A case for bilingual learners' dictionaries. *ELT Journal*, 69(1), 47–57. <https://doi.org/10.1093/elt/ccu038>
- Márkus, K. & Szöllösy, É. (2006). Angolul tanuló középiskolásaink szótárhasználati szokásairól. In T. Magay (Ed.), *Szótárak és használóik. Lexikográfiai füzetek 2* (pp. 95–116). Akadémiai Kiadó.
- Mármol, G. A., & Sánchez-Lafuente, Á. A. (2013). The bilingual dictionary and foreign language learning: Facts and opinions. *Porta Linguarum*, 20, 89–101. <https://doi.org/10.30827/Digibug.29563>

- Mozsárné Magay, E., & P. Márkus, K. (2017, Eds.). *Angol–Magyar/Magyar–Angol tanulószótár*. Grimm Kiadó.
- Nation, P. (2013). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139858656>
- Nesi, H. (2013). Researching users and uses of dictionary. In H. Jackson (Ed.), *The Bloomsbury companion to lexicography* (pp. 62–74). Bloomsbury.
- Nesi, H., & Haill, R. (2002). A study of dictionary use by international students at a British university. *International Journal of Lexicography*, 15(4), 277–306. <https://doi.org/10.1093/ijl/15.4.277>
- Országh, L., & Magay, T. (2016, Eds.). *Angol–magyar szótár*. Akadémiai Kiadó.
- Országh, L., & Magay, T. (2016, Eds.). *Magyar–Angol szótár*. Akadémiai Kiadó.
- P. Márkus, K., Fajt, B., & Dringó-Horváth, I. (2021). A célnyelv hatása a szótárhasználati szokásokra. *Alkalmazott Nyelvtudomány*, 21(1), 157–172. <http://dx.doi.org/10.18460/ANY.2021.1.010>
- P. Márkus, K. (2014). Szükség van gyerekszótárra? Miért? In É. Márkus & É. Trentinné Benkő (Ed.), *A korai idegennyelvi fejlesztés elmélete és gyakorlata: Konferencia-előadások és háttér tanulmányok* (pp. 349–355). ELTE Eötvös Kiadó.
- P. Márkus, K. (2018). Szótárhasználati munkafüzetek az oktatásban: Gyerekszótárak. *Gyermeknevelés*, 6(3), 123–134. <https://doi.org/10.31074/20183123134>
- P. Márkus, K. (2019). Szótárhasználati munkafüzetek az oktatásban: Használatban a Tanulószótárak. *Modern Nyelvoktatás*, 25(2), 42–62.
- P. Márkus, K. (2020). *Szótárhasználati munkafüzet – Angol tanulószótár*. Maxim Könyvkiadó.
- P. Márkus, K. & M. Pintér, T. (2014). Szótárak es használóik – az angol–magyar, magyar–angol lexicográfia módszertani alapjai. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, 16(4), 125–161.
- Ryu, J. S. (2006). Dictionary use by Korean EFL college students. *Language and Information Society*, 7, 83–114.
- Sevensén, B. (2009). *A handbook of lexicography: The theory and practice of dictionary-making*. Cambridge University Press.
- Thompson, G. (1987). Using bilingual dictionaries. *ELT Journal*, 41(4), 282–286. <https://doi.org/10.1093/elt/41.4.282>
- Varga, Gy., & Lázár A., P. (2018, Eds.). *Angol–magyar egyetemes kéziszótár*. Grimm Kiadó.
- Varga, Gy., & Lázár A., P. (2018, Eds.). *Magyar–angol egyetemes kéziszótár*. Grimm Kiadó.

Supporting language learning with dictionaries: A critical review of three bilingual dictionaries

Traditionally, at the beginning of the foreign language learning process, learners encounter bilingual dictionaries first and beginners are often encouraged by their teachers to buy and start using such dictionaries. However, within the category of bilingual dictionaries, learner’s dictionaries are compiled to aid the foreign language learner and the foreign language learning process, too. The main purpose of the present paper, therefore, is to provide an account of the benefits of learner’s dictionaries over traditional bilingual dictionaries for language learners. The paper also aims to raise foreign language teachers’ and researchers’ awareness of the benefits of such dictionaries. First, this study attempts to shed some light on the different types of dictionaries and language learners’ reasons for their choice of dictionaries. Then three popular bilingual dictionaries, one of them being a learner’s dictionary, are compared and contrasted in order to show how learner’s dictionaries could be of great importance and use for foreign language learners.

Keywords: bilingual dictionary, dictionary analysis, foreign language learning, learner’s dictionary, lexicography